

Editorial

Societat Catalana de Lepidopterologia. 40 anys de recerca lepidopterològica

Aquest any commemorem la fundació de la SCL, feta en uns temps de canvis socials i polítics engrescadors, i de recuperació i creació d'institucions. Al primer terç del segle xx, la ICHN va protagonitzar, juntament amb el Museu de Ciències Naturals, l'època més brillant en lepidopterologia a Catalunya.

Prenent-la com a referent, uns joves aficionats a les papallones, el 1976 van dirigir-se a la Institució, i van crear la Comissió de Lepidopterologia. Després de dos anys i mig d'activitat, el 18 de novembre de 1978, la Comissió es transformà en una entitat nova, la SCL, tot mantenint el lligam amb la ICHN, de la qual s'ha mantingut societat adherida, conservant el seu esperit de treball seriós i fidelitat al país i a la llengua.

El Museu de Ciències Naturals de Barcelona va acollir la SCL a la seva seu i hi manté, des de sempre, una estreta col·laboració, una de les quals és la revisió, ampliació i ordenació de la important col·lecció de lepidòpters.

Els quaranta anys han transcorregut gràcies a la participació entusiasta i continuada dels lepidopteròlegs, sobretot aficionats, que han tingut una entitat on desenvolupar la seva feina. Ha estat un procés evolutiu positiu, que ha anat guanyant en qualitat i extensió, sufragat gairebé sempre només amb els recursos de la pròpia societat.

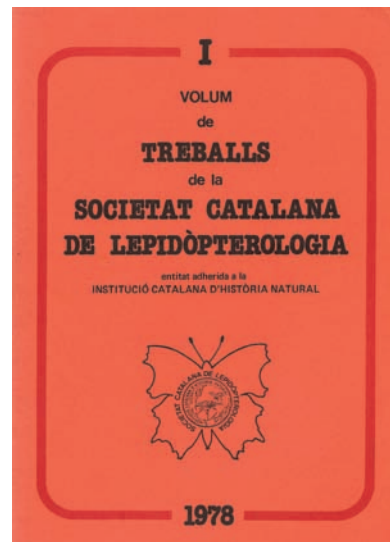
Les relacions amb la ICHN han donat bons resultats. Un d'ells és la celebració de 13 sessions conjuntes d'entomologia (1980-2007), amb unes 200 comunicacions publicades en 13 volums. Com també amb la participació en els treballs de la ICHN sobre

els *Sistemes Naturals de la Vall d'Alinyà* i els de les *Planes de Son i Mata de València*, en l'apartat dels lepidòpters.

Tot i que els números no expressen els continguts amb prou validesa, els 108 Butlletins, (amb 983 articles que omplen 5.400 pàgines), els 16 Volums de Treballs (amb 125 articles i 1.500 pàgines) i les 187 sessions científiques avalen una àmplia feina de contribució

al coneixement lepidopterològic de Catalunya, de Balears i de la península. Els temes tractats són múltiples: faunístics, fenològics, taxonòmics, biogeogràfics, d'ecologia dels lepidòpters... L'estudi faunístic del territori, en especial dels espais d'interès natural, és la tasca principal de la SCL. S'han donat a conèixer 2 espècies noves; 687 espècies noves per a Catalunya, de les quals 154 de noves per a la península Ibèrica, així com 123 de noves per a les illes Balears. Nombrosos catàlegs de grups taxonòmics han completat aquests resultats.

Entre molts altres, s'han estudiat a fons els parcs naturals dels Aiguamolls de l'Empordà, de la Serra de Mont-

Revista del Col·legi de Biòlegs de Catalunya, número 30. Juliol de 2018. 23 p.

sant, del Cadí-Moixeró, dels Ports, de l'Alt Pirineu, la vall d'Alinyà, les Planes de Son, la Vall d'Aran, i comarques com l'Anoia, la Cerdanya, el Ripollès, la Garrotxa, etc., territoris amb uns censos de lepidòpters força complets. L'aportació faunística de lepidòpters del Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya (Biocat), procedeix, majoritàriament, dels treballs de la SCL. La difusió del coneixement lepidopterològic de Catalunya ha estat extensa gràcies a les relacions i al bescanvi de publicacions amb nombroses entitats europees.

Altres actuacions, promogudes o molt relacionades amb la SCL i els seus socis, són diverses. Per exemple, «Les nits de les papallones», organitzada anualment per la SCL (el CMN, Catalan Moth Nights, amb 14 edicions), coordinada amb altres països europeus. O el pla de seguiment de papallones diürnes «Catalan Butterfly Monitoring

Scheme, CBMS» en el qual participen molts socis, des del 1994. Amb el Museu de Granollers, s'ha col·laborat en el projecte de donar noms comuns a les papallones diürnes catalanes.

Hem arribat a una edat força provecta per a una entitat, i hem de continuar endavant. Hem viscut molts canvis, s'ha de dir, alguns amb tendències negatives pel nostre treball. Només caldria recordar l'entorn natural de fa quaranta anys i veure el d'ara, amb les pèrdues de gestió envers el patrimoni o l'ocupació i sobrefreqüentació del medi natural dels últims temps. D'altra banda, les perspectives dels taxònoms no són gaire encoratjadores. Cal fer front a aquestes circumstàncies trobant nous enfocaments i renovació d'objectius, perquè la nostra feina continuï sent útil, mantenint el nivell de coneixements que hem acumulat en els anys de vida de la SCL. ■

Cursos Naturalistes

L'evolució del paisatge als Pirineus

Els dies 29 i 30 de juny i 1 de juliol tingué lloc el curs «Evolució del paisatge als Pirineus», organitzat conjuntament amb el Grup de Recerca en Àrees de Muntanya i Paisatge (GRAMP) de la Universitat Autònoma de Barcelona i el Refugi del Gerdar. Al llarg d'aquests tres dies el curs aplegà una trentena de persones. Aquest curs comptà amb un ampli ventall de professors procedents de diferents disciplines que s'aplegaren amb el mateix objectiu: explicar quina ha estat la dinàmica del paisatge pirinenc des de la retirada del gel fins a l'actualitat i analitzar i discutir la influència de l'activitat humana en el paisatge actual.

El curs va ser bàsicament de camp i es realitzaren tres sortides. El divendres 29 de juny es va fer la sortida de camp a la Ribera d'Aiguamòg (Parc Nacional d'Aiguastortes i Estany de Sant Maurici) en la que es tractaren els canvis en el paisatge vegetal al llarg de l'Holocè, fent referència a 11.000 anys de

geohistòria ambiental a partir dels testimonis sedimentaris (registre de macrorestes, contaminació ambiental, senyals d'incendi i dinàmica geomorfològica, etc.). La sortida comptà amb les explicacions principals d'Aaron Pérez-Haase, del Departament de Biologia Evolutiva, Ecologia i Ciències Ambientals de la Universitat de Barcelona i Ramon Pérez-Obiol, de la Unitat de Botànica del Departament de Biologia Animal, de Biologia Vegetal i d'Ecologia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

El dissabte 30 de juny la sortida de camp va ser a Clots de Rialba (Parc Natural de l'Alt Pirineu) i el tema central va ser l'estudi multidisciplinari de l'evolució del paisatge: el context geomorfològic d'un registre excepcional i les tècniques a aplicar (antracologia, arqueologia, fonts documentals, palinologia i pedoantracologia, etc.). La sortida va ser conduïda per dos geògrafs, Josep Ventura i Albert Pèlach, del Departament de Geogra-

(Continua)

fia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

La matinal del darrer dia, el diumenge 1 de juliol, va servir per analitzar el paisatge vegetal de l'avesosa de València d'Àneu, fent una aproximació a l'empremta antròpica (darrers mil·lennis de geohistòria ambiental mitjançant la palinologia, l'antracologia i

l'arqueologia). Aquesta sortida comptà amb les explicacions de l'arqueòleg Ermengol Gassiot, del Departament de Prehistòria de la Universitat Autònoma de Barcelona i del geògraf del Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona, Joan Manuel Soriano López. ■

Delegació del Bages

Sortides naturalistes guiades

El Conflent. Durant el cap de setmana del 7 i 8 de juliol hi hagué la sortida a la comarca nord-catalana del Conflent, la darrera de les excursions naturalistes del curs 2017-2018.

El Conflent, situat al vessant nord del Pirineu Oriental i vertebrat pel riu la Tet, combina l'alta muntanya amb el clima mediterrani de la plana immediata del Rosselló. La gama altitudinal, el relleu rebuscat de gorges i muntanyes, la varietat litològica i el clima plujós fan del Conflent un territori de natura puixant, de la qual els seus habitants s'enorgulleixen i, diligents, s'esforcen en mostrar al visitant. Als atractius de natura cal sumar el patrimoni que han deixat la seva posició estratègica guardant el pas cap a la Cerdanya, la gran porta d'entrada al vessant sud dels Pirineus, i la història del comtat del Conflent, als orígens de Catalunya. L'excursió enllaça visites a alguns dels llocs més destacats de la natura i del patrimoni arquitectònic de la bella, antiga i inspiradora comarca del Conflent, combinant caminades amb el repòs a recer del Canigó.

La visita del Conflent començà amb un plat fort: les Gorges de Carançà. La llarga vall de Carançà té una capçalera ampla en circ glacial on reposen uns quants estanys, limítrof amb la vall de Núria a la carena fronterera entre els estats, i una part baixa profundament engorjada –les Gorges de Carançà. El riu de Carançà conflueix amb la Tet a Toès i Entrevalls, en sortir de les gorges sota el pont de la via del Tren Groc.

La vall és una delícia d'estatges altitudinals i de flora inesgotable. Un camí ample excavat a la roca del vertiginós vessant oest amb motiu de la realització d'obres hidràuliques a començaments del segle xx i conegut com la cornisa més un seguit de passarel·les i ponts metàl·lics moderns permeten actualment un passeig fàcil per la salvatgia de les Gorges de Carançà, mentre plantes i més plantes de roca i de bosc humit competeixen per atraure l'atenció. El mes de juny, amb el riu ple de l'aigua del desglaç i al pic de floració a la muntanya mitjana, és el temps òptim per endinsar-se a les gorges.

Cornisa a les gorges de Carançà

El següent objectiu fou la Cova Gran de Canaletes, a Vilafranca de Conflent. La Cova Gran de Canaletes va ser descoberta l'any 1951 sota d'un avenc estret, d'accés complicat. Dècades més tard, la bellesa guardada a la cova va ser posada a l'abast de tothom mitjançant l'obertura d'una galeria horitzontal d'entrada i la progressiva instal·lació de passarel·les, d'escalas i baranes metàl·liques

Sant Martí del Canigó

(Continua)

Cecidi de *Dryocosmus kuri-philus* al castanyer.

ICHN-Bages a la cova Grans Canaletes

per caminar sense risc de relliscada i d'il·luminació. La cova atresora tot el repertori d'espeleotemes, les formes pròpies de les coves en roca calcària: estalactites i macarons penjant del sostre, estalagmites que creixen de terra fins esdevenir columnes, cortines, orgues, basses d'aigua cristal·lina i tota mena de formes barroques, inclassificables i indubtablement belles. Quan l'embadaliment sembla que ja no pot anar a més, en una sala al fons equipada per a espectacles i activitats en grup, davant del grup d'estalagmites batejat encertadament com la Sagrada Família, la Cova Gran de Canaletes encara se supera al presentar el muntatge de llum i so «Els secrets de la Terra» que es beneficia del recolliment, de la bellesa i del silenci absolut que dona als sons una nitidesa potser mai abans experimentada. L'espectacle condueix una alegoria de música i figures de colors projectades sobre les formes ondulants de la cova per algunes etapes destacades de l'evolució de la Terra i de la Vida que l'ocupa.

Sala blanca a la cova Grans Canaletes

L'allotjament va estar molt ben triat a l'hotel Princess, a Vernet, a la falda del Canigó, poble bonic i amic dels arbres, que els més grans recordareu per la imatge en una de les cares dels bitllets blaus de 500 pessetes posats en circulació al 1971 mentre que a l'altra s'hi veia Mossèn Jacint Verdaguer tocat amb barretina, autor del gran poema mitològic Canigó. D'altres anys s'havia celebrat el final del curs de sortides amb un berenar. Enguany, després de sopar hi va haver la concessió de premis a la participació i als guies i organitzadors de les sortides naturalistes 2017-2018. També es va descobrir el record: unes caixetes de llauna de colors amb l'anagrama de la ICHN-Bages, plenes de pastilletes de menta. Tothom en va quedar content i disposat a rematar la

jornada amb una volta nocturna pel poble acollidor.

L'endemà diumenge començà amb la visita al Parc Animalier de Casteil de Vernet. El Parc d'Animals ocupa una extensió notable d'un vessant de muntanya on cada espècie animal, principalment grans mamífers, viu al seu propi tancat. Un

itinerari a peu guia al visitant per un safari fotogràfic que, paulatinament, descobreix un parell d'ossos bruns, lleons blancs –que ja només sobreviuen en captivitat–, una colla de llops famolencs, la guineu, el linx, una col·lecció de la majoria d'artiodàctils europeus –l'isard, el mufló, la cabra, el cabirol, la daina...–, alpaques i llames vingudes d'Amèrica i popularitzades a les vinyetes de Tintín, cangurs importats d' Austràlia, dues fures o turons enjogassats, l'esquirol gris, els macacos, el porc vietnamita panxut, una gàbia amb cacatues i guacamais i molts d'altres. El nombre d'animals al Parc és molt destacable; l'únic però de la instal·lació és que les parcel·les en pendent ocupades pels grans herbívors inevitablement s'erosionen.

En un canvi radical de registre, seguidament vam enfil·lar la pujada a l'abadia de Sant Martí del Canigó, situada sobre un penyal que l'apropa al cel al vessant obac i boscos del gran massís del Canigó, mirant de reüll les gorges de Cadí i dominant sobre l'ampla àrea de Vernet. Es té notícia documental del monestir de Sant Martí del Canigó ja des de l'any 997, i se sap que fou consagrat per l'abat Oliba el 1009. El monestir de Sant Martí del Canigó és bressol de l'estil romànic que nasqué en temps medievals al Pirineu català i s'imposà a bona part d'Europa. Al llarg d'aquests més de mil anys, el monestir ha passat per vicissituds i reformes. Actualment la nova orde de les benaurances resideix al monestir i en té cura. Precisament una religiosa de les benaurances va guiar-nos la visita per l'interior del monestir i pels principals capítols de la seva història, fent especial èmfasi en els seus restauradors. A més del monestir de Sant Martí del Canigó és igualment destacable el bosc vell

Observant la calcària griot al claustre de Sant Martí del Canigó.

(Continua)

que l'envolta, tal com es troben també boscos vells prop de Poblet. El castanyer n'és l'arbre dominant, però no pas exclusiu; s'hi compten també roures, erables, avets, teixos, freixes i d'altres per poc que eixamplem el radi. A claps, aquests castanyers patien el cecidi que en deforma les fulles a partir del pecíol o del nervi central ocasionat pel cinípid *Dryocosmus kuriphilus*, originari de Xina i recentment descobert als castanyers d'Europa occidental.

Encara va quedar una estona per visitar la vila de Vilafranca de Conflent, a la riba de la

Lleó blanc (*Panthera leo krugeri*)

Ós bru (*Ursus arctos*)

Tet, emmurallada i vigilada des de dalt pel fort Libèria; va ser llavors quan va caure el ruixadet de tarda.

Malgrat ser una colla extensa que omplia del tot l'autobús i l'hotel, tot va sortir bé, tot va ser bonic i interessant i tot va agradar. Vam tornar com aquell qui ve d'un llarg viatge, imbuïts de l'esplendor de la natura al vessant nord dels Pirineus. Ara, després de 13 temporades de sortides naturalistes mensuals sempre inèdites, per davant queda el repte d'omplir un nou programa de propostes engrescadores. ■

Delegació d'Osona - GNO

Cicle «Descobreix els sistemes naturals 2018»

Vegetació. La vuitena sortida del cicle, el 4 de juliol, va portar els participants fins als Cingles de Tavertet, on van tenir l'oportunitat de conèixer la vegetació de la zona.

En total, una quinzena de persones van prendre part en un itinerari circular entre els torrents de l'Avellanosa i de l'Abeurador, una zona característica per la seva diversitat de paisatges: prats, rouredes, fagedes... Al llarg de la ruta, un equip d'experts de FloraCatalana van encarregar-se d'identificar i comentar les característiques principals de les espècies de plantes que anaven apareixent, tot resolent els dubtes i inquietuds de la resta d'assistents.

Els participants van aprendre a diferenciar les famílies de plantes més comunes, com ara les labiades, les compostes, les papilionàcies (lleguminoses) o les orquídies. També es van comentar algunes

curiositats, com per exemple les propietats antiinflamàtoària i cicatritzant del milfulles (*Achillea millefolium*), una planta que trobareu a la galeria del web del GNO, juntament amb algunes altres espècies com ara: flor caputxina / barretet piramidal (*Anacamptis pyramidalis*); milfulles (*Achillea millefolium*); orquis olorós (*Orchis coriophora*); prunella de muntanya (*Prunella grandiflora*); salvia de prat (*Salvia pratensis*); conillets (*Antirrhinum majus*). ■

Papallones. La novena sortida es va desenvolupar el dissabte 7 de juliol i va comptar amb la presència d'una vintena de persones que van gaudir de l'oportunitat de descobrir el fantàstic món de les papallones.

Els naturalistes experts Jordi Faus, Alba Puntí, Albert Palou i Martí Franch van explicar mil i una curiositats per tal de reconèixer les principals famílies de papallones diürnes. A Catalunya s'hi troben prop de 200 espèci-

es, que destaquen per la relació estreta que cada una presenta amb unes poques espècies de plantes.

Es van poder determinar 31 espècies diferents, de les quals cal destacar-ne una de molt especial. Es va trobar una formiguera gran (*Phengaris arion*), una espècie de blaveta rara i en regressió a Catalunya de la qual actualment no se'n coneix cap població a la Plana de Vic. És una espècie molt em-

Conillets (*Antirrhinum majus*).

(Continua)

blemàtica pel seu cycle vital, ja que les erugues passen fins a un any vivint sota terra, dins els formiguers de *Myrmica sabuleti*, on s'alimenten de les seves larves. Després, la papallona emergeix i surt del formiguer per

reproduir-se i pondre els ous sobre serpoll (*Thymus serpyllum*) o orenga (*Origanum vulgare*). És una molt bona notícia i, més endavant, caldrà confirmar si hi ha una població a la zona on es va fer la sortida. ■

Delegació de la Serralada Litoral Central

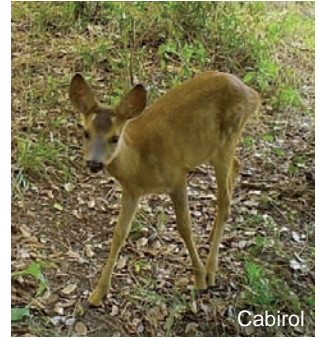
Primeres fotografies del Projecte Gat Fer al Montnegre

Havent passat un mes des de la instal·lació de 3 càmeres de fototrampeig a la vall de

Instal·lació d'una de les càmeres a Fuirosos. Jordi Corbera.

només 2 de les 3 càmeres van funcionar correctament durant el primer mes, ja hem pogut identificar un bon nombre d'espècies de mamífers. Els més habituals són, sense cap mena de dubte, senglars, cabirols i guineus. Tanmateix, també hem trobat fagines, gats mesquers, llebres, esquirols, i ratolins. Us en deixem un tast. De moment, doncs, encara no ha aparegut cap exemplar de gat fer durant el nostre estudi. Seguirem investigant! ■

Cabirol

Fuirosos (Montnegre), vam descarregar les primeres imatges obtingudes. Malgrat que

Projecte Fonts

Durant aquesta temporada, primavera-estiu, el Projecte Fonts ha pogut mostrejar una vintena de fonts més, 9 al Moianès, 5 a la Garrotxa i 6 als Pirineus. Amb aquestes, ja en són més de 350 fonts les que hem pogut mostrejar. Durant la propera tardor continuarem prospectant el territori per trobar-ne moltes més! A més, amb les nostres dades, el proper

Font Fresca, a Riudaura, on s'hi han trobat 8 espècies de briòfits. Catherine Preece.

Octubre, l'estudiant de màster d'ecologia de la UB, Ferran Berlós, defensarà la seva tesina focalitzada en l'efecte de les propietats fisicoquímiques de les aigües de les fonts en els trets morfològics i funcionals de les espècies de molses que s'hi troben. Des d'aquí li desitgem molta sort! ■

Tronades Cientificonaturalistes

Dimecres 3 d'octubre, a l'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró (passatge del Pou d'Avall, 1), 22ena Tronada. **Respostes al canvi climàtic: adaptar-se, escapar o morir. Com s'ho faran les libèl·lules i els espiadimònis?** a càrrec del AIDA VIZA, del Departament d'Ecologia de la Universitat de Barcelona.

34ena Exposició de Bolets

Dissabte 10 de novembre, a les 8 h, davant del Centre Natació Mataró, es convoca la trobada per dur a terme la recollida anual de bolets per mostrar a la **34ena Exposició de Bolets**, que s'obrirà al públic a mitja tarda a darrera de l'Ajuntament de Mataró. L'exposició de bolets es duu a terme en col·laboració amb l'Ajuntament de Mataró.

Tronada número 20. «Be water my friend» Què fa Andrena, una fundació per a la vida aquàtica

El dia 6 de juny, l'Anna Gallés ens va presentar la Fundació Andrena (www.andrena.cat) i ens va explicar la tasca que està fent per la conservació i promoció de la vida aquàtica, sobretot en basses.

La Fundació té l'objectiu de promoure la vida aquàtica sobretot en basses. Van triar aquests ambients per la facilitat amb què responen als canvis, amb una actuació relativament petita la millora és molt evident. Anualment subvencionen actuacions en ambients aquàtics per restaurar-los o promoure'n la millora.

Durant la Tronada va presentar algun dels

projectes que han promogut, com la restauració de basses litorals a l'Ametlla de Mar,

(Continua)

la conservació de molleres al Pirineu o unes basses temporals a una finca de l'Albera.

Els projectes efectuats han assolit una gran millora promovent la vida associada als am-

bients aquàtics. Una bona feina de restauració i promoció dels ambients aquàtics.

La Tronada va comptar amb l'assistència d'una desena de persones. ■

Tronada número 21. Efectes del biochar sobre el segrest de carboni en sòls

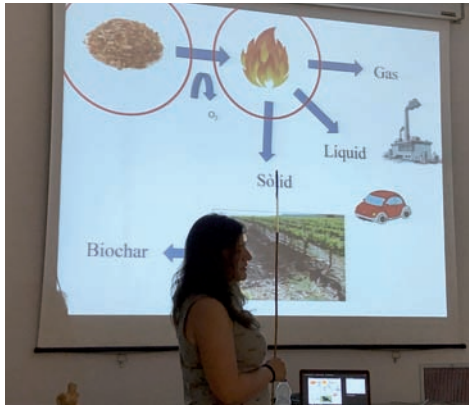
La Irene Raya ens va explicar els seus estudis sobre el biochar el 4 de juliol. En la Tronada ens va explicar com el biochar ajudava al segrest de carboni al sòl. El biochar està format per carboni recalcitrant, no digerible. En l'estudi van comparar biochars diferents, produïts a partir de residus orgànics de diferents orígens i mitjançant tècniques diferents.

El resultat va ser que efectivament el sòl

amb biochar retenia més carboni que el sòl on no s'havia aplicat. Caldria continuar l'estudi per verificar si hi ha diferències en la productivitat del sòl. Sí que és coneguda aquesta propietat en sòls de l'amazones.

L'efecte de retenció de carboni podria servir per capturar carboni ambiental i retenir-lo al sòl.

La tronada va comptar amb una quinzena d'assistents. ■

Grup de treball Societat Catalana de Fotògrafs de Natura

L'anella Verda de Manresa. 40 retrats d'un patrimoni ambiental

El 28 de juny passat es va fer la sessió número 62 de la Societat Catalana de Fotògrafs de Natura (SCFN) a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans, essent la cloenda de les activitats de la temporada 2017-2018. Aquesta vegada la trobada va anar a càrrec del representant de la SCFN al Consell Directiu de la ICHN, Ignasi Cebrian.

La temàtica que va abordar va ser força diferent a l'habitual: la natura que envolta la ciutat de Manresa, coneguda com l'Anella Verda. Es tracta d'una àmplia zona amb rius, turons, coves, etc. i d'una biodiversitat considerable: s'hi han citat 130 espècies d'ocells, dels 475 que viuen a Catalunya; s'hi poden veure un centenar d'arbres, la meitat dels que tenim a casa nostra. Fent un recorregut per aquesta anella també s'hi poden trobar amfibis, rèptils, fòssils, infinitat d'insectes i un munt de plantes interessants.

Tot plegat, molt més del que hom podia suposar a priori. Aquesta profusió de natura probablement és deguda a l'efecte frontera entre el sòl urbà i el territori menys alterat de més enllà del rodal de la ciutat, el pla de Bages. Tanmateix, aquestes espècies acostumen a ser «invisibles» per als ciutadans, per això val la pena donar a conèixer la vàlua d'aquest espai que està a vint minuts del centre de la ciutat de Manresa.

En definitiva, l'Ignasi Cebrian va donar unes pinzellades d'aquest entorn valuós que cal conèixer i conservar, i ho va fer amb molta passió i gran coneixement del tema, il·lustrant-ho amb nombroses fotografies. Però a

més a més, a partir d'aquesta realitat local, les seves explicacions van fer que tots els assistents reflexionéssim sobre els punts clau del medi ambient global. Va fer èmfasi en el fet que la natura no és només allò inalterat per l'home, sinó també el que ha modificat, però està ple de vida.

Finalment, el públic assistent va fer preguntes que van permetre al conferenciant aclarir diversos aspectes. Si voleu aprofundir en el coneixement de l'Anella Verda de Manresa, l'autor ha publicat un llibre amb el mateix títol de la sessió (editat per Cossetània) i que és molt recomanable.

Val a dir que a l'inici de l'acte, l'Albert Masó, en nom de tots els companys de la SCFN, va projectar unes imatges i dedicar unes paraules al company Juan Santos Navarro, que ens va deixar a primers de mes. Precisament l'any passat ell havia fet una excel·lent sessió dedicada a la fotografia de paisatge, especialitat de la qual era un autèntic mestre. ■

Mineralogistes de Catalunya, Grup Mineralògic Català, maig de 2018. 145 p.

Grup de treball Espais naturals protegits

Des de la Institució fa molts anys que es reclama que s'estableixin programes de seguiment dels diferents components del medi natural dels espais naturals protegits i de les espècies protegides i amenaçades i que s'avalui periòdicament l'estat i les tendències del medi natural de Catalunya, així com que es facin públics els resultats. Aquestes mateixes reclamacions s'han fet també des del Consell de Protecció de la Natura, on l'IEC hi té una bona representació, i des de les juntes de protecció dels diversos espais protegits en els quals l'IEC o la ICHN hi tenen representants.

La ICHN ja va realitzar la primera i única avaluació del sistema d'espais naturals protegits de Catalunya (vegeu la publicació que es va fer el 2008), demostrant que era possible i útil dur-la a terme periòdicament, i també va establir tot un seguit d'indicadors per facilitar que es pogués realitzar el seguiment continuat de l'estat i les tendències del medi natural (vegeu els informes del 2010 i del 2013).

Veient el poc que s'ha avançat des de les administracions públiques en aquesta direcció, cal continuar reclamant:

- Que es compleixi l'article 8 de llei d'espais naturals protegits vigent, segons el qual «Cada any el Consell Executiu ha d'elaborar un informe sobre l'estat i l'estratègia de

protecció, conservació i millora dels espais naturals de Catalunya, del qual ha de tenir coneixement el Parlament de Catalunya».

- Que el Govern avalui l'efectivitat del sistema d'espais naturals protegits de Catalunya, tot recordant que la primera i única vegada que s'ha fet, els anys 2002-2004, va ser per iniciativa de la ICHN, i que els seus resultats es varen fer públics, no pas per part del Govern sinó per part de la ICHN l'any 2004 (síntesi) i 2008 (complets).
- Que es doni una instrucció a tots els espais protegits adscrits a la Generalitat de Catalunya, per tal que les seves memòries anuals d'activitats esdevinguin memòries d'activitats i resultats, on expliquin com evoluciona el grau de conservació del patrimoni natural, tot interpretant les causes de les tendències negatives i argumentant les mesures de gestió previstes per fer-hi front.
- Que la nova llei de patrimoni i biodiversitat estableixi l'obligatorietat d'avaluar periòdicament l'estat de conservació del patrimoni natural del país i de retre'n comptes periòdicament amb un llenguatge entenedor com a mínim cada 5 anys. Aquesta tasca es podria dur a terme des de la proposada Agència del Patrimoni Natural, motiu pel qual caldria que en la normativa de creació s'incloués aquesta determinació en les seves funcions. ■

Grup de treball Oxygastra

Segon Simposi Ibèric d'Odonatologia amb la col·laboració de la ICHN. És constitueix el Grup Ibèric d'Odonatologia

El mes de juliol passat es va celebrar a Lugo el segon Simposi Ibèric d'Odonatologia (SIO). Aquest esdeveniment va reunir al llarg de tres dies a investigadors i afeccionats a l'estudi, observació i la fotografia de les libèl·lules ibèriques.

L'antecedent a aquesta trobada el trobem l'any 2015, concretament en els primers dies de maig, quan es va celebrar a Còrdova el primer Simposi Ibèric d'Odonatologia, organitzat per l'associació andalusa El Bosc Animat que va permetre establir llaços de col·laboració entre els diferents odonatòlegs ibèrics. En aquell congrés, van veure la llum dos treballs de gran importància: una llista provincial dels odonats ibèrics i una anàlisi de la distribució dels tres anisòpters inclosos en la Directiva Hàbitats (*Gomphus graslinii*, *Macromia splendens* i *Oxygastra curtisii*). Aquests dos treballs, a part de l'interès odonològic que tenen, van demostrar la possibilitat real de

col·laboració dels diferents grups i odonatòlegs ibèrics per realitzar treballs coordinats de gran interès per augmentar el coneixement de les libèl·lules d'Espanya i Portugal.

De la mateixa manera, es veia essencial la creació del Grup Ibèric de Odonatologia per aglutinar tots els estudiosos i afeccionats

als odonats ibèrics i promoure la realització de recerques i estudis sobre les libèl·lules d'Espanya i Portugal, tal com s'havia decidit en el primer SIO.

Amb aquest objectiu un petit grup d'odonatòlegs ibèrics, entre els quals alguns membres del Grup d'Estudi dels Odonats de Catalunya, van empènyer per organitzar aquest segon simposi que a l'empara de l'Associació Galega de Custòdia do Territori i amb l'ajuda de la Institució Catalana de Història Natural es va realitzar a la ciutat de Lugo els dies 29 i 30 de juny i 1 de juliol d'aquest any. També es va considerar bàsic aprofitar la realització del SIO per consti-

tuir de forma oficial i consensuada el Grup Ibèric de Odonatologia, fet que es va produir el primer dia de congrés quan es va debatre i es va realitzar la constitució oficial del Grup Ibèric de Odonatologia com un grup de treball integrat dins de la Societat Entomològica Aragonesa.

Cal destacar la presència de membres del Grup d'Estudi dels Odonats de Catalunya Oxygastra tant en el comitè organitzador i científic del SIO com en la recentment creada junta del Grup Ibèric d'Odonatologia, així com la important col·laboració que la ICHN realitzà en l'organització d'aquest segon Simposi Ibèric d'Odonatologia. ■

Societats adherides

Societat Catalana de Lepidopterologia. Es parpalhóles dera Val d'Aran

La Societat Catalana de Lepidopterologia va rebre l'encàrrec del Conselh d'Aran de realitzar un fulletó-pòster de les papallones diürnes de la Vall. És un material divulgatiu que amb el títol «Es parpalhóles dera Val d'Aran» es va presentar a Vielha al juliol. La SCL ha dut a terme la coordinació i realització dels continguts, i ha comptat amb la col·laboració de professionals per al disseny i la maquetació, amb un resultat de qualitat.

El fulletó, en format pòster o també plegable, presenta una àmplia informació sobre el món de les papallones, particularitzada en la

fauna lepidopterològica de la Vall d'Aran. Es donen les imatges naturalitzades en el seu ambient, amb textos complementaris de biologia i ecologia de 40 espècies, algunes comunes i senzilles de determinar i altres de representatives de la Vall d'Aran. Inclou també uns itineraris escollits pel seu interès lepidopterològic.

Aquest fulletó només s'ha imprès en aranès. Però està disponible en català o castellà a la pàgina web: <http://www.conselharan.org/parpalholes/> ■

Grup Mineralògic Català. Conferències Mineralògiques de Tardor

El cicle de Conferències Mineralògiques de Tardor 2018 que organitza el Grup Mineralògic Català tindrà lloc els pròxims mesos d'octubre, novembre i desembre, i com en altres anys compta amb el suport de la Institució Catalana d'Història Natural.

Cal destacar que enguany se segueix apostant per la col·laboració entre institucions amb la incorporació del Museu Mollfulleda de Mineralogia d'Arenys de Mar, on es farà la cloenda del cicle.

S'iniciarà el cicle amb una segona part de la conferència que oferí el curs passat el geòleg Isaac Camps, sobre el patrimoni geològic i miner català amagat. Seguirà el cicle amb una magnífica aproximació a l'explotació humana al llarg de la història dels recursos miners de la Franja Pirítica Ibèrica de la mà de Mark Hunt Ortiz, del Departament de Prehistòria i Arqueologia de la Universitat de Sevilla. Una conferència que permetrà conèixer els darrers descobriments fets pel Grup d'Investigació Atlas al sud-oest de la península Ibèrica.

La recent concessió de Geoparc de la UNESCO a l'entorn natural geològic de la Conca de Tremp-Montsec, permetrà, en la tercera conferència, descobrir tots els detalls del recorregut fet pels gestors i investigadors que hi treballen, a càrrec del seu coordi-

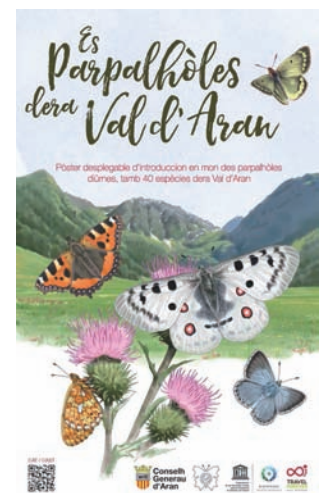
nador, l'enginyer agrònom, Guillem Puras Castells. A través de Mercè Corbella, de la UAB, es farà una presentació de l'evolució geològica del massís de les Guilleries i els darrers descobriments sobre les seves mineralitzacions. Un viatge apassionant a l'interior d'un dels entorns naturals més visitats del nostre país.

Per finalitzar el cicle, ja ben arribat el mes de desembre, Marc Campeny, en el marc del Museu Mollfulleda de Mineralogia d'Arenys de Mar, mostrarà els detalls ocults del fons del museu. A més, presentarà detalls relacionats amb l'antiga activitat del Museu Mollfulleda, relacionats amb les tradicions d'aquesta vila del Maresme, en un matí que de ben segur farà les delícies dels assistents. El suport de l'Ajuntament d'Arenys de Mar al cicle, any rere any, permet programar una activitat fora de l'entorn barceloní, cosa que no és gens fàcil i que el GMC agraeix enormement.

Només ens resta convidar a tots els naturalistes a assistir-hi, tot gaudint d'aquest món fascinant de les Ciències de la Terra, gràcies al suport de la ICHN, al bellíssim espai de la Casa de la Convalescència de l'IEC. No es pot finalitzar aquest resum sense mostrar l'agraïment a totes dues institucions pel suport constant al Cicle de Conferències Mineralògiques de Tardor. ■

Exposició commemorativa dels 40 anys de la SCL

6 de novembre de 2018, a les 19 h, al claustre de l'IEC, inauguració de l'exposició commemorativa dels 40 anys de la SCL.

Arxiu del Centre Excursionista de Terrassa, núm. 4. 2017, 5a època.

Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, actes del 6 de juliol de 2018 al volcà de Santa Margarida i reunió de la Junta de Protecció

El dia 6 de juliol es va reunir la Junta de Protecció del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Al matí, però es va fer un acte solemne, al cràter del volcà de Santa Margarida, presidit pel conseller del Departament de Territori i Sostenibilitat, Damià Calvet, acompanyat pel president de la Diputació de Girona, Pere Vila, per anunciar l'adquisició pública de la finca del cràter i la petita masia de Can Santa (antiga masia o masoveria reconvertida en segona residència rural), situada a la seva vora (unes 12 ha). Per sorpresa de molta gent, aquesta reserva natural tan emblemàtica, seguia sent de propietat privada. De fet, la major part ho segueix essent encara (80 %), llevat de la finca que acaba de ser adquirida per la Diputació de Girona, amb la col·laboració econòmica de la Generalitat de Catalunya, que s'ha afegit a una altra de 17 ha, propietat de la Generalitat. La gestió de la nova propietat pública serà a càrrec de l'equip gestor del parc natural i es preveu millorar la gestió forestal, que actualment envaeix el fons del cràter i dificulta la seva visualització. No s'ha decidit encara quin ús es donarà a la petita masia. En el seu discurs, el conseller Calvet va recordar que l'adquisició de la finca l'havia iniciat el conseller Rull —empresonat en aquell moment a Estremera— i va comentar que quan l'anés a visitar li explicaria com s'havia desenvolupat aquest acte de presentació d'aquest nou espai públic.

La Junta de Protecció del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa es va reunir a Castellfollit de la Roca, a la tarda, presidida pel director general de Polítiques Ambientals i Medi Natural, Ferran Miralles. Feia un any

i mig que no es reunia (la reunió anterior fou el febrer de 2017) i molt més temps que no s'ha reunit cap Permanent, de la qual cosa es van queixar els representants de l'IEC. Els representants de les altres conselleries de la Generalitat no hi varen poder assistir perquè encara no havien estat designats. El president de la Junta de Protecció va informar que la Generalitat segueix amb pressupost prorrogat, però que la primera setmana de juny el Departament d'Economia ja havia notificat a totes les unitats que no podien fer cap més despesa. Es tracta, doncs, d'un nou any anòmal, en el qual no escau aprovar el pressupost ni el programa d'actuació. Tanmateix, la previsió del pressupost del parc és de 1,9 milions d'euros, que inclou uns 313.000 euros en règim d'autonomia econòmica.

La reunió de la Junta de Protecció va tenir, doncs, un caràcter informatiu, en el qual el director del parc, Xavier Puig, va informar de diversos convenis de col·laboració establerts amb empreses turístiques, agrícoles, ramaderes i d'altra mena. A petició de l'Ajuntament de Castellfollit de la Roca, es va acordar que l'antiga pedrera basàltica Les Fonoses s'incloués en la categoria d'afiorament d'interès geològic, cosa que obligarà a promoure una modificació puntual del pla especial del parc natural.

Malgrat que els tres representants de l'IEC han demanat cada any que es destini una partida a l'adquisició de patrimoni públic, el Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa segueix essent el que menys propietat pública té de Catalunya, només

(Continua)

un 3,2 % de les seves 15.310 ha. De les 28 reserves naturals que conté el parc natural, només són totalment públiques dues, les dels volcans del Croscat (expropiada per la Generalitat) i de Puig Jordà (adquirida per la Diputació de Girona) mentre que ho són parcialment les reserves naturals de la Fageda d'en Jordà i dels volcans Santa Margarida i Montsacopa. Les altres 23 reserves naturals segueixen essent de propietat privada en la seva totalitat. Aquesta anomalia ha impedit, en la majoria dels casos, que les reserves naturals poguessin assolir els seus objectius de conservació. En el cas del volcà la Garrinada (un dels de més interès geològic) la propietat fa anys que ha tancat tots els accessos per impedir-ne el pas i ha executat nombroses actuacions il·legals al seu interior, que han fet empitjorar el seu estat de conservació. Per aquest motiu, els representants de l'IEC van proposar que s'impulsés la seva expropiació, en considerar-la justificada.

L'altra part del debat va girar entorn de la necessitat de retre comptes de l'estat

de conservació del parc, un tema que els representants de l'IEC han plantejat reiteradament, des de fa més de 15 anys. Aquesta vegada, Josep M. Mallarach va plantejar una proposta d'indicadors i va demanar que en la propera reunió el parc informés de l'estat i tendències dels mateixos. El Director del parc natural s'hi va comprometre i el Director General de Polítiques Ambientals i Medi Natural es va mostrar disposat a impulsar un sistema d'indicadors similar a la resta d'espais adscrits a la Generalitat de Catalunya. Lluís Paluzie va lamentar que hagués passat tant de temps sense convocar cap reunió, que no es convoqués la Comissió Permanent per tractar els temes administratius i que les reunions de la Junta de Protecció no es dediquessin a debatre temes de fons com escauria. El director va anunciar que convocaria una nova reunió de la junta la tardor d'enguany on exposaria l'estat del parc i es debatria, amb profunditat, el programa d'actuació i pressupost del 2019, de la manera com els representants de l'IEC han demanat repetidament. ■

Premi Ramon Margalef d'Ecologia, 2018

Es poden presentar candidatures fins al 28 de setembre de 2018. Trobareu les bases en [aquesta adreça](#).

Recull de legislació

Andorra

Decret legislatiu del 20-6-2018 de publicació del text refós de la Llei general d'**ordenació del territori i urbanisme**. BOPA número 40 de 27 de juny de 2018.

Ordre ministerial de data 25-6-2018 relativa a la **temporada de caça** i als plans de caça pel 2018-2019. BOPA número 40 de 27 de juny de 2018.

Decret del 25-07-2018, d'aprovació definitiva del Pla sectorial d'**infraestructures verdes** d'Andorra – Fase 1. BOPA número 46 d'1 d'agost de 2018.

Catalunya

RESOLUCIÓ ARP/1447/2018, de 26 de juny, per la qual es declaren sotmesos al règim cinègic de **caça controlada** els terrenys de la badia del Fangar, el Garxal i les platges de l'illa de Buda, als termes municipals de Deltebre i Sant Jaume d'Enveja (Baix Ebre i Montsià). DOGC número 7654 de 2 de juliol de 2018.

DECRET 138/2018, de 3 de juliol, pel qual es modifiquen les delimitacions del **Parc Natural de l'Alt Pirineu** i de l'espai del PEIN Alt Pirineu, previstes en el Decret 194/2003, d'1 d'agost, de declaració del Parc Natural de l'Alt Pirineu. DOGC número 7658 de 6 de juliol de 2018.

ACORD GOV/54/2018, de 17 de juliol, pel qual s'aprova l'**Estratègia del patrimoni natural i la biodiversitat** de Catalunya 2030, i s'estableixen els òrgans d'implantació, seguiment i avaluació. DOGC número 7667 de 19 de juliol de 2018.

Illes Balears

Decret 21/2018, de 6 de juliol, pel qual s'estableixen els principis generals per a la pesca del **corall vermell** a les aigües interiors de les Illes Balears i se n'estableix l'ordenació. BOIB número 084 de 7 de juliol de 2018.

Decret 25/2018, de 27 de juliol, sobre la conservació de la **Posidonia oceanica** a les Illes Balears. BOIB número 093 de 28 de juliol de 2018.

País Valencià

ORDRE 20/2018, de 14 de juny, de la consellera d'Agricultura, Medi ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural, per la qual es fixen, per a la temporada 2018-2019, els **períodes hàbils i normes de caça** en les zones comunes i s'estableixen altres regulacions en els vedats de caça i zones de caça controlada a la Comunitat Valenciana. DOCV número 8319 de 18 de juny de 2018.

DECRET 86/2018, de 22 de juny, del Consell, pel qual es designen municipis com a zones vulnerables a la **contaminació de les aigües per nitrats** procedents de fonts agràries. DOCV número 8332 de 5 de juliol de 2018.

Estat

Llei 7/2018, de 20 de juliol, de modificació de la Llei 42/2007, de 13 de desembre, del **Patrimoni Natural i de la Biodiversitat**. BOE número 176 de 21 de juliol de 2018. ■

Informe sobre l'estat del medi ambient a Catalunya. Període 2011-2015. Generalitat de Catalunya, Departament de Territori i Sostenibilitat, Direcció General de Polítiques Ambientals i Medi Natural, 2018. 603 p.

Vols rebre el NOTÍCIES més aviat, en color i amb enllaços als documents anunciats?

Contacta amb la Secretaria de la Institució (ichn@iec.cat) i demana la versió en format pdf!

Segueix-nos al [Facebook](#).

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori
i Sostenibilitat

fundada el 1899

ICHN
Institució Catalana
d'Història Natural

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Redacció: ICHN
C. del Carme, 47
08001 Barcelona
Tel. 933 248 582
Fax 932 701 180
A/e: ichn@iec.cat
A/I: <http://ichn.iec.cat>

Imprimeix: IMPREMTA BADIA, SL
ISSN: 2339-5672
Maqueta: Albert Beltran
Dipòsit Legal: B.39829-1995

Assemblea General

Assemblea general dels socis de la ICHN

Dimarts 30 d'octubre de 2018. Assemblea General de socis de la Institució Catalana d'Història Natural. Us adjuntem la butlleta de votació i l'ordre del dia amb aquesta tramesa. També les trobareu al [web de la ICHN](#).

Agenda

Grup de treball Grup Orquidològic de Catalunya

Dissabte i diumenge 8 i 9 de setembre de 2018, dins dels actes de la Festa Major, al Casal de Calders, de 10 a 13 i de 17 a 20 h, *Exposició fotogràfica sobre Les orquídies silvestres de Catalunya*, amb fotografies de membres del GOC.

Dimarts 6 de novembre de 2018, a les 19.30 h, a la sala d'actes de la Biblioteca del Casino de Manresa, xerrada *Les orquídies silvestres de Catalunya*, a càrrec de JORDI PRAT.

Delegació d'Osona - GNO

15 de setembre de 2018, de 10 a 14 h, *Les guixeres del sud d'Osona*. Punt de trobada: Universitat de Vic. Campus de la Torre dels Frares (C/ de la Laura, 13. Vic).

21 de setembre de 2018, de 19 a 23 h, *Nit dels ratpenats*. Punt de trobada: Museu del Ter (Passeig del Ter, 2. Manlleu).

30 de setembre de 2018, de 10 a 14 h, *Dia mundial dels ocells*. Punt de trobada: Parc del Castell de Montesquiú. Montesquiú.

Es pot consultar el programa específic d'activitats a parcs.diba.cat/web/montesquiú

6 d'octubre de 2018, de 10 a 14 h, *La geologia: Com era el relleu fa milions d'anys?* Punt de trobada: Museu del Ter (Passeig del Ter, 2. Manlleu).

Grup de treball Societat Catalana de Fotògrafs de Natura

Dimecres 3 d'octubre de 2018, a les 19 h, a la sala Pere Coromines de l'IEC, *Jorge Wagensberg. El llegat d'un geni*, a càrrec de SIMONE MATEOS, HARNÁN CRESPO, ROSA CARRERO, AMBROSIO GARCÍA LEAL. Moderador: ALBERT MASÓ.

Delegació del Bages

Dissabte 6 d'octubre de 2018, de 8.15 a 20 h, *el torrent del Puig, el salt de l'Olla i les Marrades del Camí Ral Vic-Olot, a Hostalets d'en Bas* (Garrotxa)

Dissabte 10 de novembre de 2018, de 8.15 a 20 h, *travessa pel Montseny, de Collformic a Fontmartina pels cims de Matagalls, les Agudes i el Turó de l'Home* (Osona i Vallès Oriental).

Cal inscriure-s'hi a l'adreça ichnbages@gmail.com o bé al telèfon 933 248 582 de la Secretaria de la ICHN.

Grup Mineralògic Català. Conferències Mineralògiques de Tardor

Divendres, 19 d'octubre de 2018, de 19.30 a 21.30 h, a la Sala Nicolau d'Olwer de l'IEC, *Espais insòlits del patrimoni geològic català* (2a part), a càrrec d'ISAAC CAMPS GAMUNDI, geòleg, editor científic i guia de camp.

Divendres, 26 d'octubre de 2018, de 19.30 a 21.30 h, a la Sala Pi i Sunyer de l'IEC, *La explotació humana de los recursos de la Franja Piritica Ibérica*, a càrrec de MARK ANDREW HUNT ORTIZ. Departament de Prehistòria i Arqueologia de la Universitat de Sevilla. Membre del Grup d'Investigació Atlas.

XV Sessió Conjunta CREAM-SCB-ICHN

Dimecres 21 de novembre de 2018, de 9 a 18 h, a la Sala Prat de la Riba de l'IEC, XV Sessió Conjunta CREAM-SCB-ICHN, *Reptes, idees i solucions per fer ciència ciutadana útil i amb impacte*. Consulteu el programa complet al [web de la ICHN](#).

Han col·laborat en la redacció d'aquest NOTÍCIES:

Jordi Badia, Jordi Corbera, Marcos Fernández, Josep Germain, Pau Guzmán, Josep Antoni Ignacio, Pere Luque, Josep Maria Mallarach, Albert Masó, Xavier Oliver, Albert Pèlachs, Montse Porta, Jordi Prat, Lluís Salvador, Ferran Sayol, Guillem Torner, Francesc Vallhonrat i Marc Vilella.